

KUTUBXONA MUTAXASSISLARIDA SUN'IY INTELLEKT SOHASIDAGI KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBANI TAHLIL QILISH

<https://doi.org/10.34920/phe.2026.19.18>

Rasuleva Dilafruz

Annotatsiya. Ushbu maqolada kutubxona mutaxassislarining sun'iy intellekt (SI) savodxonligini rivojlantirish masalalari nazariy jihatdan tahlil qilindi. Zamonaviy axborot muhitida SI texnologiyalarining jadal rivojlanishi kutubxonachilardan yangi bilim va ko'nikmalarni talab etmoqda. Tadqiqotda SI savodxonligining mohiyati, uning raqamli va axborot savodxonligi bilan o'zaro bog'liqligi hamda kutubxona faoliyatidagi o'rni yoritilgan.

Maqolada xorijiy tajriba va ilmiy yondashuvlar asosida SI savodxonligini shakllantirishga doir mavjud konsepsiyalar o'rganilib, SI savodxonligini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari - ta'lim va treninglar, mustaqil ta'lim hamda professional hamkorlik shakllari umumlashtirildi.

Tadqiqotning maqsadi kutubxona mutaxassislarida SI sohasidagi kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish, mavjud ilmiy qarashlar, tushunchalar va usullarni tizimlashtirish hamda kutubxona mutaxassislari uchun SI savodxonligini o'rganishga doir nazariy asosni aniqlashtirishdan iborat.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt savodxonligi, kutubxona mutaxassislari, raqamli savodxonlik, axborot savodxonligi, sun'iy intellekt, kutubxona xizmatlari, professional rivojlanish, ta'lim va trening.

ANALYSIS OF FOREIGN EXPERIENCE IN DEVELOPING ARTIFICIAL INTELLIGENCE COMPETENCIES AMONG LIBRARY PROFESSIONALS

<https://doi.org/10.34920/phe.2026.19.18>

Rasuleva Dilafruz

Abstract. This article presents a theoretical analysis of the development of artificial intelligence (AI) literacy among library professionals. In the context of the rapid advancement of AI technologies in the modern information environment, librarians are required to acquire new knowledge and skills. The study examines the essence of AI literacy, its interrelationship with digital and information literacy, and its role in library practice.

Drawing on international experience and scholarly approaches, the article explores existing conceptualizations of AI literacy and synthesizes the main directions for its development, including education and training, self-directed learning, and professional collaboration.

The purpose of the study is to develop recommendations for enhancing artificial intelligence competencies among library professionals, to systematize existing scientific views, concepts, and approaches, and to clarify the theoretical foundations for studying AI literacy among library professionals.

Keywords: AI literacy, library professionals, digital literacy, information literacy, artificial intelligence, library services, professional development, education and training

Kirish

Zamonaviy jamiyatda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi barcha sohalarda, jumladan kutubxona tizimida ham tub o'zgarishlarga olib kelmoqda.

Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining keng joriy etilishi axborotlarni yaratish, qayta ishlash va foydalanuvchilarga taqdim etish jarayonlarini yangi bosqichga olib chiqdi [1,2]. Bugungi kunda kutubxonalar nafaqat an'anaviy axborot saqlovchi muassasa, balki zamonaviy raqamli xizmatlar ko'rsatuvchi muhim axborot markaziga aylanib bormoqda [3].

Sun'iy intellekt asosidagi qidiruv tizimlari, tavsiya xizmatlari va virtual yordamchilar kutubxona faoliyatining ajralmas qismiga aylanmoqda [4]. Bu esa kutubxona mutaxassislaridan yangi bilim va ko'nikmalarni, xususan sun'iy intellekt bilan ishlash kompetensiyalarini talab etadi [5]. Shu nuqtai nazardan, kutubxonachilarning SI savodxonligini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

SI savodxonligi nafaqat texnik bilimlarni, balki axborotni tanqidiy baholash, etik me'yorlarga rioya qilish hamda yangi texnologiyalarni samarali qo'llash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi [6,7]. Raqamli transformatsiya sharoitida kutubxonachilar foydalanuvchilarga sifatli xizmat ko'rsatish uchun zamonaviy texnologiyalarni chuqur anglab yetishlari zarur [8]. Aks holda, kutubxona xizmatlarining samaradorligi pasayishi va foydalanuvchilar ehtiyojlarini to'liq qondira olmaslik xavfi yuzaga kelishi mumkin.

Shu bilan birga, amaliyotda kutubxona mutaxassislari SI texnologiyalaridan foydalanishda qator muammolarga duch kelmoqda. Jumladan, texnik imkoniyatlarning cheklanganligi, SI bo'yicha bilim va ko'nikmalarning yetarli emasligi hamda yangi texnologiyalarga nisbatan ehtiyotkorlik yoki ishonchsizlik mavjud [9]. Bu omillar kutubxonachilarning SI savodxonligini rivojlantirish jarayonini murakkablashtiradi.

Ushbu maqolaning maqsadi kutubxona mutaxassislarning sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish usullarini tahlil qilish hamda ularni amaliyotga joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Shu boisdan, maqolada rivojlangan xorij mamlakatlari kutubxonalarida SI savodxonligini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan tadqiqot ishlari, usullar yoritilgan.

Sun'iy intellekt savodxonligi tushunchasi

Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda savodxonlik tushunchasi oddiy o'qish va yozishdan kengayib, turli raqamli kompetensiyalarni o'z ichiga olmoqda. SI savodxonligi - raqamli savodxonlikning bir qismi bo'lib, u SI tamoyillari, qo'llanilishi va etik jihatlarini anglashni o'z ichiga oladi [10].

Hozirgi kunda sun'iy intellekt savodxonligining yagona umumqabul qilingan ta'rifi mavjud emas. Biroq, eng ko'p keltiriladigan ta'rifga ko'ra, SI savodxonligi — bu shaxsga sun'iy intellekt texnologiyalarini tanqidiy baholash, ular bilan samarali muloqot va hamkorlik qilish hamda kundalik hayotda, uyda va ish jarayonida vosita sifatida foydalanish imkonini beruvchi kompetensiyalar majmuasidir [7].

Bundan tashqari, SI savodxonligi tarkibiga sun'iy intellekt qanday ishlashini tushunish, undan etik foydalanish hamda SI texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha ongli qaror qabul qilish ko'nikmalari ham kiradi [11].

SI savodxonligi bo'lgan shaxs deganda esa sun'iy intellekt tizimlarini tushuna oladigan, ulardan foydalana oladigan, ularni nazorat qila oladigan va ularning nati-

jalari ustidan tanqidiy fikr yurita oladigan, biroq majburiy ravishda SI modellarini yaratish qobiliyatiga ega bo'lishi shart bo'lmagan shaxs tushuniladi [12].

Kutubxona mutaxassislarining SI savodxonligi

Zamonaviy axborot muhitida samarali faoliyat yuritish uchun kutubxonachilar faqat oddiy kompyuter ko'nikmalari bilan cheklanib qolmay, balki keng qamrovli raqamli kompetensiyalarga ega bo'lishi zarur. Bu kompetensiyalar tarkibiga axborot va ma'lumotlar savodxonligi, raqamli kontent yaratish, metadata va ma'lumotlar bazasini boshqarish hamda sun'iy intellekt savodxonligi ham kiradi.

Kutubxonachilar foydalanuvchilar uchun raqamli muhitda yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi asosiy mutaxassislar hisoblanadi. Ular axborotni izlash, raqamli resurslardan foydalanish va zamonaviy texnologiyalarni samarali qo'llash jarayonida muhim vositachi rolini bajaradi va to'g'ri boshqarishni ham bilishlari zarur.

Zamonaviy kutubxonachilik texnik bilimlar bilan bir qatorda pedagogik va kommunikativ ko'nikmalarni ham talab qiladi. Asosiy raqamli kompetensiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- axborot va ma'lumotlar savodxonligi (information and data literacy);
- raqamli kontent yaratish va boshqarish;
- texnik ko'nikmalar (veb texnologiyalar va metadata standartlari);
- muloqot va hamkorlik ko'nikmalari;
- axborot xavfsizligi va etik me'yorlar;
- sun'iy intellekt savodxonligi [8,13].

Yuqorida ta'kidlanganidek, hozirgi kunda kutubxona mutaxassislari SI savodxonligiga ham ega bo'lishlari zarur va bu ba'zi rivojlangan mamlakatlar kutubxonalariga ishga qabul qilish talablari qatoriga allaqachon kiritilgan.

Yevropa ittifoqi tomonidan DigComp modeliga asosan, fuqarolar uchun raqamli kompetensiyalar ishlab chiqilgan bo'lib, ular orasida SI savodxonligi ham o'rin olgan. Bundan tashqari IFLA, ALA kabi yirik xalqaro tashkilotlar ham kutubxona mutaxassislari uchun SI savodxonligi bo'yicha tushunchalar berib o'tishgan va maxsus kurslar ham tashkillashtirishgan.

Kutubxona mutaxassislarining SI savodxonligini rivojlantirish: xorij mamlakatlari tajribasi

1989-yilda Amerika Kutubxona Assotsiatsiyasi (ALA) o'zining Prezident qo'mitasi hisobotida o'nlab yillar davomida kutubxonachilar axborot savodxonligini o'qitish va o'rganish jarayonida faol ishtirok etib kelishayotganini ta'kidlab o'tgan. Ushbu mustahkam savodxonlik asoslari keyinchalik Association of College and Research Libraries (ACRL) tomonidan ishlab chiqilgan "Oliy ta'lim uchun axborot savodxonligi modeli" (Information Literacy Model for Higher Education) yaratilishiga zamin bo'ldi. Ushbu model kutubxonachilar uchun o'qitish jarayonida muhim vosita bo'lib, axborot savodxonligi konsepsiyalarini rivojlantirish va amaliyotga joriy etishga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt savodxonligi uchun ham nazariy asos axborot savodxonligi modelidan boshlanishi mantiqan to'g'ri hisoblanadi. ACRL kengashi 2024-yilda "AI Competencies for Library Workers" ishchi guruhini tashkil etib, 2025-yilgi konferensiyaga qadar kutubxona xodimlari uchun sun'iy intellekt kompetensiyalari modelini ishlab chiqishni rejalashtirgan va amalga oshirgan [14].

Nyu-Meksiko universiteti kutubxonalari tadqiqotchisi Leo S. Lo 2024-yildagi tadqiqotida 760 nafar kutubxona xodimi o'rtasida o'tkazilgan so'rovga asoslanib, sun'iy intellekt bilan ishlashda etik tayyorgarlik va amaliy ko'nikmalar bo'yicha mavjud bo'shliqlarni aniqlagan. Shuningdek, u o'z ishida "Agar SI savodxonligining hozirgi holati va mavjud kamchiliklari aniqlanmasa, bu akademik kutubxonalarda sun'iy intellektdan samarali foydalanishga to'sqinlik qiladigan muhim malaka yetishmovchiligiga olib kelishi mumkin" deb ta'kidlab o'tgan.

Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqotning maqsadi akademik kutubxona xodimlari o'rtasida sun'iy intellekt savodxonligini o'rganishdan iborat bo'lgan. Tadqiqotda quyidagi asosiy savollarga javoblar olingan:

- Akademik kutubxona xodimlarining SI savodxonligi hozirgi darajasi qanday?
- Ularning SI savodxonligida qanday bo'shliqlar mavjud va ularni professional rivojlanish hamda treninglar orqali bartaraf etish mumkinmi?
- Ular generativ SI haqida tasavvurga egami va kutubxona kasbining kelajagi haqida qanday fikr bildirishadi?

Ushbu savollarga javob olish orqali u akademik kutubxona xodimlarining kompetensiyalarini aniqlagan, mavjud kamchiliklarni ko'rsatgan va SI savodxonligini rivojlantirish bo'yicha strategiyalar ishlab chiqqan.

MakGill universiteti kutubxonachilari Hervieux va Wheatley o'zlarining "oq qog'oz" (white paper) tadqiqotida AQSh va Kanada kutubxonachilari bilan o'tkazilgan intervyularga asoslanib, sun'iy intellekt savodxonligini o'qitish bo'yicha konseptual model (framework) taklif qilishgan. Bu tadqiqotda kutubxonachi SI savodxonligini o'z foydalanuvchilariga o'qitish bo'yicha konseptual modelni yaratish namunasi berilgan. Unga ko'ra, Kanada va AQShdagi kutubxonachilar bilan o'tkazilgan 15 ta intervyu asosida mualliflar shuni aniqladiki, kutubxonachilarning 67 foizi so'nggi bir yil ichida sun'iy intellektga oid mavzularni o'qitgan bo'lsa-da, ularning aksariyati dars mashg'ulotlarini ishlab chiqishda Association of College and Research Libraries tomonidan ishlab chiqilgan "Oliy ta'lim uchun axborot savodxonligi modeli"dan foydalanmagan.

Shuningdek, tadqiqot natijasida mavjud axborot savodxonligi modellarida to'liq yoritilmagan bir qator yangi ko'nikmalarni aniqlashgan, jumladan:

- AI vositalaridan foydalanish uchun zarur bo'lgan prompt engineering (so'rovlarni to'g'ri tuzish) ko'nikmasi;
- faqat manba ishonchliligini emas, balki etik jihatlar va algoritmik xolislikni ham qamrab oluvchi tanqidiy baholash;
- mehnat bozori va ekologiyaga ta'sir kabi etik oqibatlarni tushunish;
- kontent yaratish va tahrirlashda mualliflikni qayd etishning yangi usullari.

Ushbu tadqiqotda taklif etilgan SI savodxonligi modeli quyidagi yo‘nalishlarga asoslangan:

1. Sun‘iy intellektning asosiy tamoyillarini bilish;
2. SI turlaridagi fundamental farqlarni tushunish;
3. SI vositalari bilan amaliy tajriba qilish;
4. SI natijalari tahlil qilish;
5. SI ning jamiyatga ta‘sirini baholash;
6. SI haqidagi ilmiy va ijtimoiy muhokamalarda ishtirok etish.

Xitoy ta‘limiga SI ni joriy etish bo‘yicha jahon yetakchilaridan biri bo‘lib, SI savodxonligini baholash borasida ham keng ko‘lamli tadqiqotlar o‘tkazish hamda ilmiy ishlarda e‘lon qilish bo‘yicha ham ilg‘or hisoblanadi. Ana shunday tadqiqotlardan biri Shanxay fan va texnologiyalar universiteti (University of Shanghai for Science and Technology) ning bir guruh tadqiqotchilar jamoasi (Zhou, Dong, Zhu va Zhi) tomonidan o‘tkazilgan bo‘lib, “Xitoy universitet talabalari o‘rtasida sun‘iy intellekt savodxonligini so‘rovnoma asosida o‘rganish” nomi bilan e‘lon qilingan. Unga ko‘ra, Xitoydagi keng qamrovli universitetda tahsil olayotgan 83 nafar talaba qamrab olinib, ishtirokchilar turli kurs bosqichlari va turli yo‘nalishlardan, gumanitar hamda tabiiy fanlar sohalaridan tanlab olingan. Bu esa ta‘lim darajasi va o‘quv tajribasining xilma-xilligini ta‘minlashga xizmat qilgan. Talabalarning o‘qish yo‘nalishlariga hech qanday cheklov qo‘yilmagan.

Mazkur tadqiqotda Li tomonidan ishlab chiqilgan “Oliy ta‘lim talabalari uchun sun‘iy intellekt savodxonligi kompetensiyalari testi” qo‘llanilgan. Ushbu instrument “Oliy ta‘lim talabalari uchun sun‘iy intellekt savodxonligini baholash vositalarini ishlab chiqish” loyihasi doirasida yaratilgan [16].

So‘rovnoma talabalar SI savodxonligini besh asosiy yo‘nalish bo‘yicha baholashga mo‘ljallangan:

- SI bilimlari;
- SI ko‘nikmalari;
- SI etikasi;
- SI tafakkuri;
- SI hamkorligi.

So‘rovnoma uchta demografik savoldan tashqari to‘rt asosiy bo‘limdan iborat.

Birinchi bo‘lim SI etikasi bo‘yicha uch jihatni o‘z ichiga oladi: etik muammolarni anglash, SI ga munosabat va SI bilan bog‘liq holatlarda mas‘uliyat hissi.

Ikkinchi bo‘lim SI bilimlari va ko‘nikmalarini, ya‘ni SI tushunchalarini bilish va ularni amaliyotda qo‘llash qobiliyatini baholaydi.

Uchinchi bo‘lim SI tafakkuriga qaratilgan bo‘lib, u hisoblash tafakkuri, ma‘lumotlar savodxonligi, tanqidiy fikrlash va dasturlashga oid kognitiv ko‘nikmalarni o‘z ichiga oladi.

To‘rtinchi bo‘lim esa SI hamkorligini baholaydi, ya‘ni jamoaviy ishlash va inson–SI hamkorligidagi innovatsion faoliyatni o‘rganadi.

Yig‘ilgan ma‘lumotlar tavsifiy va inferensial statistik usullar yordamida tahlil qilinib, SI savodxonligi darajalari va ularning o‘zaro bog‘liqligi o‘rganilgan. Bu

yondashuv talabalar SI savodxonligi profillarini to'liq diagnostika qilish imkonini bergan.

Yana bir tadqiqotlardan biri hamkorlikda amalga oshirilgan bo'lib, Tayvanlik va AQSH lik izlanuvchilar Ko Chun Ru va Rong Tang tomonidan o'tkazilgan. Ushbu tadqiqotda kontent-analiz usulidan foydalanilib, Association of Research Libraries va Oberlin Group ga a'zo akademik kutubxonalarda ishlab chiqilgan 70 ta yangi generativ SI bo'yicha LibGuidelarni EDUCAUSE SI savodxonligi modeli asosida tahlil qilingan [17].

2024-yil iyun oyida EDUCAUSE tomonidan sun'iy intellekt savodxonligi modeli e'lon qilingan. Ushbu model ta'lim muhitida SI savodxonligini tushunish uchun tizimli yondashuvni taklif etadi. Model ta'lim muassasalariga SI bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda yo'l-yo'riq berish uchun mo'ljallangan bo'lib, shaxslarning mavjud bilim darajasiga asoslanib, bosqichma-bosqich rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mazkur darajalar qat'iy ketma-ketlikka ega emas; ya'ni shaxslar o'zlarining oldingi bilimlari va maqsadlariga qarab istalgan bosqichdan boshlashlari mumkin. Ushbu model SI savodxonligini to'rtta asosiy darajaga ajratadi (1-jadval).

1-jadval.

EDUCAUSE sun'iy intellekt savodxonligi modeli

Darajalar	Tafsilotlar
1-daraja. SI ni tushunish	Sun'iy intellekt haqida boshlang'ich tushunchani shakllantirishga qaratilgan bo'lib, uning ta'riflari, tarixi va asosiy texnologiyalarini o'z ichiga oladi.
2-daraja. SI dan foydalanish va qo'llash	SI ni amaliy jarayonlarda qo'llashga qaratilgan bo'lib, SI asosidagi dasturlar, xizmatlar yoki platformalardan foydalanishni qamrab oladi.
3-daraja. SI ni tahlil qilish va baholash	SI tizimlarini tahlil qilish, ularning samaradorligini baholash hamda ijtimoiy va etik ta'sirlarini aniqlash uchun tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.
4-daraja. SI yaratish	Mashinali o'qitish modellari yoki SI asosidagi ilovalarni ishlab chiqish kabi SI modellarini yaratishga oid ilg'or ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan.

Ushbu tadqiqot kutubxonalarning generativ SI savodxonligini rivojlantirishdagi rolini yoritib bergan hamda kelgusida strategik hamkorlik va rivojlanish yo'nalishlari uchun muhim tavsiyalarni taqdim etgan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, SI texnologiyalarining jadal rivojlanishi kutubxona mutaxassislarining kasbiy faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda va ulardan yangi kompetensiyalarni egallashni talab etmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, SI savodxonligi raqamli va axborot savodxonligi bilan uzviy bog'liq bo'lib, zamonaviy kutubxonachining muhim kasbiy kompetensiyalaridan biriga aylanib bormoqda. Kutubxona sohasida sun'iy intellekt va axborot savodxonligi kompetensiyalarini

rivojlantirish raqamli transformatsiya sharoitida mutaxassislarning kasbiy raqobatbardoshligini oshirish hamda zamonaviy axborot xizmatlarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Maqolada tahlil qilingan xorijiy ilmiy yondashuvlar va tajribalar SI savodxonligini shakllantirish ko'p qirrali jarayon ekanligini ko'rsatadi. U nafaqat texnik bilimlarni, balki tanqidiy fikrlash, etik yondashuv va SI vositalaridan ongli foydalanish ko'nikmalarini ham qamrab oladi. Shuningdek, ta'lim va treninglar, mustaqil o'rganish hamda professional hamkorlik SI savodxonligini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari sifatida ajralib chiqdi.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlar SI savodxonligi tushunchasining hali to'liq shakllanmaganligini va uni baholash hamda rivojlantirishga doir yagona yondashuv mavjud emasligini ko'rsatadi. Bu esa mazkur yo'nalishda nazariy asoslarni chuqurlashtirish va ilmiy izlanishlarni davom ettirish zarurligini belgilaydi.

Tahlil natijalari kutubxona sohasida sun'iy intellekt va axborot savodxonligi kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy axborot muhitida muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Xorijiy tajribalar tahlili asosida kutubxona mutaxassislarning SI savodxonligini oshirish, raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish hamda innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etish bo'yicha quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Kutubxona mutaxassislari uchun SI savodxonligi bo'yicha muntazam treninglar tashkil etish.

Kutubxona xodimlarining sun'iy intellekt texnologiyalari, raqamli platformalar va avtomatlashtirilgan axborot xizmatlari bo'yicha bilimlarini oshirish maqsadida doimiy o'quv kurslari va seminarlar yo'lga qo'yilishi zarur.

2. SI texnologiyalarini kutubxona xizmatlariga integratsiya qilish.

Elektron kataloglar, axborot qidiruv tizimlari, virtual maslahatchi (chatbot) va tavsiya etuvchi tizimlar kabi SI asosidagi xizmatlarni joriy etish kutubxona faoliyati samaradorligini oshiradi.

3. Axborot va SI savodxonligiga oid metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

Kutubxonachilar va foydalanuvchilar uchun SI texnologiyalaridan to'g'ri va xavfsiz foydalanish bo'yicha amaliy qo'llanmalar, yo'riqnomalar va o'quv materiallarini tayyorlash maqsadga muvofiq.

4. Etik va huquqiy masalalarga e'tibor qaratish.

SI texnologiyalaridan foydalanishda axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va akademik halollik tamoyillariga rioya etish bo'yicha tushuntirish ishlarini kuchaytirish lozim.

5. Oliy ta'lim muassasalari va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirish.

Xorijiy tajribalarni o'rganish, qo'shma loyihalar va malaka oshirish dasturlarini amalga oshirish orqali kutubxona sohasida SI kompetensiyalarini rivojlantirish mumkin.

6. Foydalanuvchilar uchun raqamli va SI savodxonlik dasturlarini tashkil etish.

Talabalar, tadqiqotchilar va kitobxonlarga sun'iy intellekt vositalaridan axborot izlash, tahlil qilish va baholashda samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha maxsus mashg'ulotlar o'tkazish tavsiya etiladi.

7. Kutubxona ta'lim dasturlariga SI kompetensiyalarini kiritish.

Axborot-kutubxona yo'nalishidagi ta'lim dasturlariga sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili va raqamli savodxonlikka oid fanlarni kiritish muhim hisoblanadi.

Umuman olganda, ushbu tadqiqot SI savodxonligini kutubxona faoliyati kontekstida tushunishga doir mavjud ilmiy qarashlarni tizimlashtiradi va kelgusida mazkur yo'nalishda olib boriladigan tadqiqotlar uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2020. - Geneva: World Economic Forum, 2020. - 163 p.
2. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. - Paris: UNESCO, 2021. - 45 p.
3. IFLA. Artificial Intelligence and Libraries. - The Hague: IFLA, 2020. - 32 p.
4. American Library Association. Artificial Intelligence: An Emerging Technology for Libraries. - Chicago: ALA, 2019. - 28 p.
5. Cox A. M. Artificial Intelligence in Libraries // Library Hi Tech. - 2022. - Vol. 40, No. 6. - P. 1627–1642.
6. OECD AI Skills and Capabilities. - Paris: OECD Publishing, 2021. - 40 p.
7. Long D., Magerko B. What is AI Literacy? Competencies and Design Considerations // Proceedings of the 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems. - New York: ACM, 2020. - P. 1–16.
8. European Commission. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. - 48 p.
9. CILIP. Professional Knowledge and Skills Base. - London: CILIP, 2021. - 35 p.
10. Lo, L. S. Evaluating AI Literacy in Academic Libraries: A Survey Study with a Focus on U.S. Employees / L. S. Lo. - Matn: elektron // College & Research Libraries. - 2024. - Vol. 85, no. 5. - P. 635–657. - URL: <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/26409>
11. Hennig, N. A tech librarian explains how to build AI literacy : [interview, 2023, April 26].
12. Fourtané, S. AI Literacy is a fundamental pillar in higher education / S. Fourtané. - 2023. - August 11. - Matn: elektron // Fierce Network: [sayt]. - URL: fiercenetwork.com
13. Borbely, M. Digital competence landscape in public libraries: examining the role of age and gender in the development of digital skills / M. Borbely, M. Nemeti Takach. - Matn: bevosita // Performance Measurement and Metrics. -2023. - Vol. 24, no. 3-4. - P. 155–175.
14. Hervieux, S. Building an AI Literacy Framework: Perspectives from Instruction Librarians and Current Information Literacy Tools : [white paper] / S. Hervieux, A. Wheatley ; Choice, LibTech Insights. - 2024. - August. - 19 b.

Funded by
the European Union

National Erasmus+ Office - Uzbekistan

15. Zhou, X. A Survey-Based Study of Artificial Intelligence Literacy Among Chinese University Students / X. Zhou, Q. Dong, L. Zhu, Y. Zhi. - Matn: elektron // [Sino-US English Teaching]. - 2025. - Vol. 22, No. 2, 58-65 b.
16. Li, J. Research on evaluation methods of artificial intelligence literacy of university students: Master's thesis/J. Li; Beijing University of Posts and Telecommunications. - Beijing, 2023. - Matn : elektron // China National Knowledge Infrastructure
17. Ko, C. R. Promoting AI literacy through U.S. academic libraries: an analysis of LibGuides from ARL and Oberlin group libraries using the EDUCAUSE AI literacy framework / C. R. Ko. - Matn : elektron // The Journal of Academic Librarianship. - 2024. - Vol. 50, iss. 5. - Art. 102931.